

Резюмета на научните трудове на д-р Фотини Христакуди, предоставени за участие в конкурса

- 1. Христакуди, Ф. Homo ludens в романа на Н. Казандзакис „Христос отново разпнат“. –В: (Въз)върщането към романа (ред. Я. Моциос, П. Асенова). София, Его, 2000, с. 116-120.**

Homo ludens, „играещият човек“, този аспект на човешкото Аз изглежда един от най-интересните проблеми в романа на Никос Казандзакис „Христос отново разпнат“. Кой е „играещият човек“ в този наратив – отговорът е прост и ясен: всички. Сблъскваме се с различните герои от романа (Манолиос, Янакос, Костандис, Катерина, Панайотарос и др.), участващи в зрелищно представление, което в края надминава простото представяне на Христовите страсти.

Възниква въпрос за значението на драматичното изкуство. Каква е тази мистерия, която позволява на участниците да „изберат“ роля и заедно с това като я играят да придобият друга идентичност, различно Аз? Част от героите от романа се издигат смело по трудния път, водещ до нови морални висоти, други се втурват надолу по склона на моралната деградация.

Въображение и реалност, изкуство и реалност, игра и реалност – всички те стават едно в известния роман на Казандзакис „Христос разпнат отново“, който се опитва да възроди вековна мечта светът да стане по-добро място за всички, по начина, по който тя е представена чрез забележителния библейски разказ за Христос, но и не само.

Homo ludens in N. Kazantzakis' novel “Christ Crucified Again”

Homo ludens, “the playing man”, this aspect of the human ego struck upon us as one of the most interesting problems in Nikos Kazantzakis' novel “Christ crucified again”. Who is “the playing man” in this narrative – the answer is simple and clear: everybody. We meet the different characters from the novel (Manolios, Ianakos, Kostandis, Katerina, Panaiotaros, etc.) who are involved in a spectacular performance that at the end surpasses the mere representation of Christ's crucifixion.

A question arises about the meaning of drama art. What is this mystery that allows for the participants to “choose” a role and by playing it to acquire another identity, a different self? Part of the heroes from the novel toil boldly on the difficult way leading to new moral heights, others rush down the slope of moral degradation.

Imagination and reality, art and reality, playing and reality – they all become one in Kazantzakis' famous novel “Christ crucified again” that is trying to revive a centuries old dream for the world becoming a better place for everyone, the way it is being presented through the remarkable biblical narrative about Christ, but not only.

- 2. Христакуди, Ф. Някои основни белези на гръцкия символизъм. –В: Балканите: многоликите измерения на европейската култура (ред. Л. Кирова, А. Балчева, Й. Бибина, П. Данова). София, Фабер, 2010, с. 270-282.**

Символистичната поезия става популярна в Гърция в края на XIX в. под „тежката сянка на Паламас“. Символизмът дебютира в Атина чрез поезията на Стефанос Стефану (1868-1944). Това събитие предизвиква дълги и разгорещени дискусии сред литераторите, в резултат на което самият Костис Паламас е привлечен към каузата на символизма, а заедно с него и група надарени млади поети известни като поетите от поколението на

90-те години на 19 в. Символизмът и като теория, и като течение, и като конкретен творчески стремеж, след като получава популярност в Гърция през 1892 г., не престава да обогатява гръцката поезия до 1930 г. Всички поети, творящи в Гърция след Паламас, и най-вече в периода 1910-1930 г., включително и Сеферис, в по-малка или по-голяма степен са повлияни от символизма. Пример за подражание са вътрешното вглъбяване и непосредствената сила на психическите вълнения, на които ни правят свидетели Верлен, Маларме и други символисти. Началото на поетичния димотицизъм е органично свързано с раждането на символистичното течение във Франция. Безусловно пред гръцките поети от поколението на 90-те години на XIX в. стои отговорната задача не само да се реализират художествените изисквания на символизма, дошли да увенчаят един език с дълголетно литературно развитие като френския с рафинираност и изтънченост, но и да обработят димотики и да успеят да достигнат до съвършеното му литературно звучене. Модернизмът в първите десетилетия на XX в. има за изходна точка естетическите идеали на символизма. На него и на вариантите му принадлежат плеядата поети от поколението на 20-те години на 20 в., сред които се откроява името на К. Кариотакис.

About some basic features of Greek symbolism

The end of the 19th c. and the first decades of the 20th c. are a turning point not only in the cultural but also in the socio-political development of the Greek state making its initial steps towards significant “europization” of its internal public and economic structures. At the background of this remarkable public progress modern aesthetic platforms are being incorporated actively in the sphere of literature and art. Undoubtedly the fate of modernism in Greece is related intrinsically to the reception of the symbolist movement in Greek literature which opened a broad field for modernistic poetic experiments. The debut of symbolism in France and Greece is almost parallel with the first attempts of Stephanos Stephanou (1868-1944) to present the new poetic credo to the Greek public. Symbolism both in theoretical and aesthetic terms, also as a specific creative pursuit, became known in Greece in 1892 and since then until 1930 it did not cease to dominate in the works of Greek poets. When authors such as Kostis Palamas, Ioannis Gryparis, Konstantinos Hadzopoulos and Lambros Porphyras became attracted by the modern creative creed and Symbolism gave its true lyrical fruit through their verses, the discussion whether in Greek literature this new art movement must or should not exist ceased. All the poets from the generation of the 1890s adopted the Symbolist techniques and modified them, guided by their remarkable poetic sense, making use of a renewed demotic language which gained a much more refined sounding and expressivity thanks to their artistic talents. Their work is brilliantly continued through the lyrical inventions of the next generation of bards from the 1920s amongst whom stands out the name of Kostas Karyotakis.

- 3. Христакуди, Ф. За спецификата на гръцкия символизъм. –В: Гърция, България, Европа. Културно-исторически връзки в Ново време (сборник в памет на проф. М. Жечев) (ред. Н. Данова, Р. Заимова, С. Велкова). София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2011, с. 83-96.**

Утвърдил се в Гърция на синора на две столетия, символизмът оплодява гръцката литературна мисъл в естетическо, философско и формално отношение. Френските и немски прототипи са пример за високото изкуство, с което се мери, но все пак той не им

остава верен докрай. Гръцкият символизъм в естетските стихове на Грипарис, в хедонистичната поезия на Малакасис, в лиричния глас на Профирас, в драматичните строфи на Хадзопулос си остава все пак дълбоко гръцки – свързан с древните традиции и светоусещане на малкия средиземноморски народ, който в търсене на своята Итака смело крачи напред. Константинос Хадзопулос (1868-1920), Йоанис Грипарис (1872-1942), Милтиадис Малакасис (1869-1943) и Ламброс Порфирас (1878-1932) потъват в света на чистия блян, водени от копнеж да възродят поетичната сила на словото и чрез алузията и сугестията да достигнат до тайните на всемира, заключен в музикалните съответствия на словото. Подобно на Мадам дьо Стал, за която цялата вселена е символичен образ на човешката душа, те се опитват да дешифрират тайните на всемира и да ги изразят чрез индивидуалистичния тон на епохата. Съдбата на Аз-а е водеща, но все пак максималното допиране до модерните философски концепции (нека не забравяме, че любими философи на символистите са Шопенхауер, Ницше и т.н.) е пречупено през призмата на един оригинален поглед, в който локално и универсално се смесват, за да отразят самотно посланията на западноевропейския символизъм. Поетите от поколението на 90-те години на XIX в. в Гърция слагат своя печат върху естетическия бунт, започнал във Франция и обхванал цяла Европа.

De la spécificité du symbolisme grec

Avoir pris corps au tournant du XIX siècle en Grèce, le symbolisme “féconde” la pensée littérature grecque dans le domaine esthétique, philosophique et formelle. Des prototypes français et allemands sont des exemples d’un «Grand» art, dont il se mesure, mais il ne leur reste pas fidèle jusqu’au bout. Le symbolisme grec dans les vers esthètes de Griparis, dans la poésie hédonistique de Malaksis, dans la voix lyrique de Porphyras, dans les strophes dramatiques de Hadzopoulos reste profondément grec – lié aux anciennes traditions et visions du monde du petit peuple méditerranéen, qui dans la quiète da son Ithaque avance à grand pas. Konstantinos Hadzopoulos (1868-1920), Ioanis Griparis (1872-1942), Miltiadis Malaksis (1869-1943) et Lambros Porphyras (1878-1932) plongent dans le pur rêve, guidés par le désir de faire renaître la force poétique de la parole, à travers l’allusion et la suggestion attendre les secrets de l’univers, enfermé dans les concordances musicales de la parole. Ainsi que Madame de Stal, pour qui l’univers entier est une image symbolique de l’âme humaine, ils essaient de déchiffrer les mystères du cosmos et de les exprimer dans le propre esprit individualiste de l’époque. Le destin du “Moi” est essentiel, mais quant même le contact avec la conception philosophique moderne (n’oublions pas que les philosophes favoris des symbolistes sont Schopenhauer, Nietzsche et etc.) est passé à travers le prisme d’un regard propre, dans lequel le locale et le globale se mélangent, pour transmettre le message original du symbolisme d’Europe occidentale. De telle manière les poètes de la génération des années 90 du XIXs. en Grèce marquent la révolte esthétique, qui a commencée en France et qui s’est rependue dans toute l’Europe.

- 4. Христакуди-Константиниду, Ф. За някои урбанистични акценти в гръцкия културен модел от края на 19 и началото на 20 в. –В: Югоизточноевропейският град и съвременността на миналото (сборник в чест на проф. Л. Кирова) (ред. А. Балчева, П. Данова, Й. Бибина). София, Фабер, 2012, с. 380-392.**

Краят на 19 в. и първите десетилетия на 20 в. са повратен момент не само в културното, но и в социално-политическото развитие на гръцката държава, която прави първите си

сериозни стъпки към “европеизиране” на вътрешнодържавните структури и на икономиката. Някои автори дори определят този период като “Belle époque”. С ускорен темп Гърция се стреми да догони развитите западноевропейски държави, да заяви мощното си духовно присъствие в историята на европейския културен ареал, демонстрирайки същевременно желанието си за активно приобщаване към модерните естетически движения на континента. Статията анализира развитието на архитектурата, на изящните и приложни изкуства на прага на 20 в., повлияни от навлизането на символизма в гръцката литература. Почти едновременно в Гърция се появяват импресионистични, ар нуво, символистични и пост-импресионистични течения, което прави изключително сложен въпросът за класифицирането на гръцкия модернизъм, най-малкото с историческите и стилови категории, с които той е анализиран в Европа. Представен е и началният етап от учредяването на основните културни институции на гръцката държава, получили икономическа и юридическа подкрепа от държавата.

About some urban accents in the Greek cultural model from the late 19th and the early 20th centuries

The end of the 19th century and the first decades of the 20th century are a turning point not only in the cultural but also in the socio-political development of the Greek state, which is making its first serious steps towards the ‘europeanisation’ of domestic structures and the economy. Some authors even refer to this period as “Belle époque”. At an accelerated pace Greece seeks to catch up with the developed Western European countries, to assert its powerful spiritual presence in the history of the European cultural area, while demonstrating its desire for active involvement in the modern aesthetic movements of the continent. The article analyzes the development of architecture, fine and applied arts at the turn of the 20th century, influenced by the introduction of symbolism into Greek literature. Almost simultaneously, impressionistic, art-nouveau, symbolistic and post-impressionist trends emerge in Greece, raising the question of the classification of Greek modernism. It appears that with the historical and stylistic categories, with which it has been analyzed in Europe, it will be hardly possible. The initial stage of the establishment of the main cultural institutions of the Greek state, which received economic and legal support from the state, is also presented.

5. Христакуди-Константиниду, Ф. Одисеас Елитис – синхронен и диахронен. –В: Балканските езици, литератури и култури. Дивергенция и конвергенция (ред. П. Асенова, В. Алексова). София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2015, с. 367-374.

Одисеас Елитис успява да съчетае най-добрите и най-сложните страни на гръцката литературна традиция в творчеството си. В неговото поетично дело откриваме не само продължение на езика на гръцките литературни класици от Омир до Паламас, но и стилистични и лексикални цитати от християно-византийското химнографско наследство. Елитис притежава хиперисторическа чувствителност към езика. В езиковите си търсения е последовател на димотицистичното движение, произтичащо от литературното дело не на Дионисиос Соломос, а на Андреас Калвос, проявено и чрез употребата на лексеми, в които се съчетават индивидуално-творческото въображение, древногръцката традиция и съвременния гръцки език. Литературният идиом на Елитис няма аналогия и семиотично въплъщава виденията на поета в материалната форма на един колкото осезаем, толкова и въображаем литературен инструмент. Поради това

както преводът, така и литературният анализ на творчеството му са изключително трудни.

Odysseas Elytis - synchronic and diachronic

Odysseas Elytis succeeds in intertwining the best and most complicated sides of Greek literary tradition. In his work we discover not only a continuation of the language of Greek literary classicists from Homer to Palamas, but stylistic and lexical citations of the Christian- Byzantine hymnographic patrimony as well. Elytis possesses a hyper-historic sensitivity towards the language. He is a follower of the demotic movement emanating from the literary work not of Dionisios Solomos but rather of Andreas Kalvos – a language that combines a lot of lexemes that are the fruit of the imagination of the individual artist, ancient Greek tradition and modern Greek language. An idiom that has no analogy and that semiotically incarnates the visions of the poet in a material form of a both palpable and imaginary, literary tool. Therefore, both translation and literary analysis of his work appear to be extremely difficult.

- 6. Христакуди, Ф. Гръцката диглосия: исторически и съвременни аспекти. –В: Балканското езикознание днес (сборник в чест на 75-годишния юбилей на проф. д-р П. Асенова) (ред. Е. Търпоманова, Б. Михайлова, В. Алексова). София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2016, с. 317-323.**

Всеизвестен факт е, че съществуването на езиковата диглосия в Гърция продължава почти двайсет века, а езиковият въпрос като основен въпрос на гръцкото образование, на обществения и политически живот на страната заема централно място в продължение на 143 години (през 1834 г. след създаването на Нова Гърция катаревуса е утвърдена като официален език и едва през 1977 г. димотики успява окончателно да се сдобие със статута на единствено и пълноправно книжовно средство на комуникация в областта на публичната администрация и всички основни сфери на духовния живот). Институционализирането на димотики като основен езиков инструмент на гръцката държавност преминава през множество обрати и е показателно за силата на словото, в един, по думите на Одисеас Елитис (известния гръцки поет и Нобелов лауреат), все поматериален свят, в който владее силата на числата. И въпреки че държавното управление не е поезия, а единствено това пространство според Елитис все още притежава имунитет срещу „количественото обезценяване на ценностите“, именно литературата (с поезията на първо място), пресата, учебната литература се оказва, че са онези опорни кули в борбата за езиково реформаторство и модернизация, без които завоеванията на димотики биха били немислими.

В началото на димотицистичното движение в последната четвърт на 19 в. стои защитата на правото на съществуване и развитие на говоримата форма на гръцкия димотики, противопоставена на писмения, официален език катаревуса. В този период на активни промени, свързани с управлението на либералната партия, освен на значими социално-икономически трансформации ставаме свидетели и на бурно раздвижване на културния живот. Именно тогава движението прераства от чисто езиков спор в реакция срещу цялата архаична традиция, призовавайки за завръщане на литературата, изкуството, политиката и социалния живот към техните модерни гръцки корени, чиято кулминация в литературен план са постиженията на символизма (с поколението поети от 90-те години на 19 в.) и модернизма в изкуството.

The problem of Greek diglossia - diachronic and synchronic aspects

It is a well known fact that the existence of Greek diglossia lasted for almost twenty centuries, whereas the language question (Gr. «το γλωσσικό ζήτημα») as a key issue for the Greek educational system and the socio-political life occupied a central place for 143 years (in 1834 after the foundation of the modern Greek state the cultivated imitation of Ancient Greek or *katharevousa* was proclaimed to be an official state language and it is not until 1976 that Demotic Greek or *dimotiki* rose to the status of the one and only fully-fledged literary means of communication in the field of public administration and in all the major spheres of spiritual life). The institutionalization of the Demotic Greek as the main language instrument of the Greek country passed through multiple twists and turns and is eloquent of the power of speech in an increasingly material world, in which, according to the words of the famous Greek poet and Nobel Prize laureate Odysseas Elytis, dominates the supremacy of numbers. Nevertheless that state management is not poesy and Elytis considered only the poetic space to possess immunity against the “the quantitative devaluation of the values”, it is namely the fiction literature (with poetry in the first place), the public medias, the learning literature, etc. which turn out to be those supporting towers in the battle for language reformation without which the conquests of demoticism would have been unthinkable.

At the beginning of the demotic movement in the last quarter of 19th c. stood the defense of the right to existence and development of the spoken form of the Greek language, opposed to the official state *katharevousa* language. During this period of active changes related to the governing of the Liberal Party, besides significant socio-economic changes, we are also witnessing a turbulent development of the cultural life. It is the exact moment when the language question evolved from a purely linguistic controversy into a reaction towards the whole archaic tradition, calling for the return of literature, art, politics and social life to their modern Greek roots, whose culmination with regards to literature are the achievements of Symbolism (with the 1890s generation of poets) and Modernism in art.

7. Χριστακούδη, Φ. Οι ποιητές της δεκαετίας του 40 στη βουλγάρικη ποίηση. Ο αξιοσημείωτος Νικόλα Βαπτσάροφ. –In: Mare Ponticum, 7/2018, ISSN: 2241-9292, p. 106-114.

Αναζητώντας καινούργιες καλλιτεχνικές, αισθητικές και εννοιολογικές στηρίξεις οι βούλγαροι συγγραφείς του 1930 και 1940 ταλαντεύονται, από τη μια πλευρά, μεταξύ της «αριστεροποίησης» της λογοτεχνίας (στα μέσα της δεκαετίας του 30 στα πλαίσια της νέας προλεταριακής λογοτεχνίας έχουν διακριθεί με το δημιουργικό τους ταλέντο ο Γκεόργκι Καρασλάβοβ (Георги Караславов) (1904-1980), ο Χρίστο Ράντεβσκι (Христо Радевски) (1903-1997), ο Ορλίν Βασίλεβ (Орлин Василев) (1904-1977), ο Μλαντέν Ισάεβ (Младен Исаев) (1907-1991)) και, από την άλλη πλευρά, μεταξύ της εντατικής προσωπικής επανεξέτασης των ιστορικών γεγονότων σε σχέση με τον έντονο κοινωνικό και ηθικό δραματισμό του σύγχρονου πολιτισμού γενικότερα. Αυτή την τάση αισθανόμαστε στο έργο των ποιητών-διανοουμένων της γενιάς του 40 (το αφηγηματικό ποίημα «Ευρώπη αρπακτική» („Европа-хищница”) του ποιητή Αλεξάνταρ Βουτίμσκι (Александър Вутимски) (1919-1943) είναι από τα πιο αντιπροσωπευτικά δημιουργήματα για την αντίσταση που προβάλλει

η πνευματική προσωπικότητα εναντίον του ολοκληρωτισμού και της κοινωνικής, αλλά και ηθικής καταπίεσης κατά την διάρκεια των πολέμων. Μ' αυτά τα εικαστικά μέσα οι ποιητές του 1940 – ο Αλεξάνταρ Βουτίμσκι, ο Αλεξάνταρ Γκέροβ (Александър Геров) (1919-1997), ο Μπογκομίλ Раїνόβ (Богомил Райнов) (1919-2007) κ.α. – αντιπροσωπεύουν «την σχέση πνευματικής και διανοητικής κρίσης της Βουλγαρίας με τον υπόλοιπο κόσμο». Την παραμονή του καταστροφικού για όλον τον κόσμο Β' Παγκοσμίου Πολέμου η μεγαλύτερη ποιητική σύνθεση στη βουλγάρικη λογοτεχνία πραγματοποιείται από τον λογοτέχνη Νικόλα Ιόνκοβ Вапцаров (Никола Йонков Вапцаров) (1909-1942). Η ποίηση του Вапцаров υπερασπίζεται τα δικαιώματα και τα ιδανικά των ανθρώπων του μόχθου, τα ιδανικά της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας - γι' αυτό το έργο του ξεπέρασε τα όρια της πατρίδας του και πήρε πανανθρώπινη αξία. Τα ποιήματα του μεταφράστηκαν σε 50 γλώσσες.

Поети от 40-те години в българската поезия. Забележителният Никола Вапцаров.

В търсенето на нови художествени, естетичски и идейни опори българските творци от 30-те и 40-те години се люшкат, от една страна, между идеологическото олевяване на литературата (към средата на 30-те години в младата пролетарска литература са се открили вече ярки творчески таланти – Г. Караславов, Хр. Радевски, О. Василев, Мл. Исаев) и, от друга, между интензивното творческо-индивидуално преосмисляне на исторически изживяното в аспектите на социално-нравствения драматизъм на цивилизацията изобщо, което става по-осезаемо при по-интелектуално настроените поети и творци от 40-те години (Александър Вутимски, Александър Геров, Богомил Райнов и др.). В своите идейни търсения авторите от 30-те и 40-те анализират релациите личност-колектив, интелигенция-народ, класа-нация; в художествено отношение нараторската традиция осцилира между класическия реализъм от типа на Йовковия, диаволизма на Чавдар Мутафов, карикатурно-пародийната хиперболизираност на героите марионетки на Светослав Минков с критика към изъвите на самовлюбения индивидуализъм и настъпленията на безличния колективизъм. Като преобладаващ художествен метод и в прозата, и в поезията се налага все пак най-вече реалистичната рефлексия над действителността (реализмът от нов тип – психологически, социален и т.н. е доминиращия подход в междувоенните десетилетия). Около него гравитира (най-вече) и лявата литературна мисъл. В навечерието и първите години на унищожителната за целия свят Втора световна война най-големият поетичен синтез в българската литература е осъществен от поета Никола Йонков Вапцаров. В статията са разгледани аспекти от творчеството и личността на Вапцаров и са включени преводи на негови творби.

Bulgarian poets from the 1940s. The remarkable Nikola Vaptsarov.

Seeking new artistic, aesthetic and conceptual support, the Bulgarian writers of the 1930s and 1940s oscillate, on the one hand, between the “leftist” orientation of literature (in the mid-30s in the framework of the new proletarian literature Georgi Karaslavov, Christo Radevski, Orlin Vasilev, Mladen Isaev have already distinguished themselves with their creative talents) and, on the other hand, between the intense personal review of historical events from the interwar period in relation to the social and moral drama of modern civilization in general. This latter tendency is felt in the work of the poets-intellectuals from the generation of the 40s (Aleksandar Voumitski, Aleksandar Gerov, Bogomil Rainov). In their spiritual quests, the writers of the 1930s and 1940s analyze the categories of personality-collectivism, intellectuals-folk, class-nation; narration in the meantime vacillates between classical realism (such we see it in Yordan

Yovkov's work), the diabolism of Chavdar Mutafov and the hyperbolization present in Svetoslav Minkov's caricature puppet heroes. On the eve and the first years of the world-wrecking Second World War the greatest poetic synthesis in Bulgarian literature is carried out by the poet Nikola Yonkov Vaptsarov. Vaptsarov's poetry defends the rights of the simple working people, the ideals of freedom and human dignity - that is why his verses have overcome the limits of his homeland and have acquired universal human value. His poems have been translated into fifty languages.

8. Christakoudy-Konstantinidou, F. The Motif of Travelling in Greek poetry in the Interwar period (Travelling as an emanation of separation and acquisition). –In: Colloquia Comparativa Litterarum, 3/2017, p. 91-98.

The cosmopolitan travelling of Greek poetry begins with the emblematic work of Cavafy Ithaka (1910). However 'travelling' will vary its meaning in the following decades and will become the turning point for realizing the despair and the irreversible loss of the ideal by the so-called generation of the 1930s whose sense of tragic doom will cement the topos of the 'lost native land' in Greek literature. In its wanderings during the interwar period Greek poesy shows us 'travelling' (act equal to separation from/acquisition of new space and time) as sadness, but also as an adventure and infinity (N. Kavvadias); as an action, that is pointless (The City, C. Cavafy), and yet obtains absolute dimensions as a bearer of knowledge and wisdom (Ithaka, C. Cavafy), while in the end in G. Seferis's verses the voyage reaches its total disembodiment, but also its transformation into something new – into an individual/ ancestral memory (obviously the only possible island of salvation), into a transcendent immortality of a universal human consciousness.

Мотивът за пътуването в гръцката поезия през междувоенния период

Космополитното пътешествие на гръцката поезия започва още от емблематичното произведение на Кавафис Итака (1910). Мотивът за пътуването обаче ще променя своето значение в следващите десетилетия и ще се превърне в повратна точка за осъзнаване на отчаянието и безвъзвратната загуба на идеала за така нареченото поколение от 30-те години на XX в., чието усещане за трагичност затвърждава топоса за 'изгубената родина' в гръцката литература. В своето скитане сред дебрите на поетичния модернизъм гръцката лирика ни показва 'пътуването' (акт равносилен на отделяне от/придобиването на пространство и време) като тъга, но и като приключение и безбрежност (Н. Кавадияс); като действие, което обезмисля само себе си в безизходния скептицизъм на К. Кавафис от Градът, но и като действие, което добива абсолютно измерение като носител на панацеята от знание и мъдрост (Итака), за да стигнем до пълното му обезпелтяване при Г. Сеферис, но и същевременно до трансформирането му в нещо ново – в индивидуална/родова памет (очевидно единствения възможен остров на спасение), в имажинерно безсмъртие на едно универсално човешко съзнание.

9. Christakoudy, F. Nikos Kavvadias – the maritime wanderings of a poet. –In: Мултикултурализъм и многоезичие (Сборник с доклади от

Тринадесетите международни славистични четения) (ред. Д. Григоров, Р. Петрова). Велико Търново, Фабер, 2017, с. 645-652.

Kavvadias is a true poet of his time. His verses are innovative, the tone of his poetry corresponding to the requirements of the époque for different thematic and expression. Called the poet of the sea, he is among the most loved and read cosmopolitan authors, but his name has been left out of the official histories of Greek literature (Linos Politis and Mario Vitti have not included information about Nikos Kavvadias in their Histories of the Greek Literature). Nevertheless, his lyrical talent conquers readers' imagination – the collection of poems *Marabu* (1933) is a favourite among Greek sailors and until recently, they knew whole verses from it by heart. Filled with exotic names of harbours and people, his writings sound familiar to the Greek soul. People who grew near the sea, Greeks have tied their lives with the deep blue of the water expanse, being eternally fascinated with its endlessness. The human drama in this poetry unfolds itself in front of our eyes by means of a subdued narration without unnecessary rhetoric.

Νικος Καβadiaς – ποιητът на морето

Наричан поет на морето, Никос Кавадиас – четен и обичан от публиката, остава някак извън официалните истории на гръцката литература (Линос Политис и Марио Вити не включват информация за Никос Кавадиас в своите „Истории на гръцката литература“). Но затова пък неговият фантазен поетичен свят завладява читателя и го прави един от най-харесваните поети на 20-ти век. Стихосбирката му „Марабу“ е една от любимите за гръцките моряци, които до скоро знаят наизуст нейните стихове. Изпълнените с екзотични имена на пристанища и хора, стихове звучат много близо до душата на гърка, израсъл край морската шир, свързал живота и препитанието си с морето, оставаш вечно заплепен от синевата на безкрая. Човешката драма се разгръща пред нас с тона на приглушеното повествование, без излишна реторика, но с ярките цветове и аромати, синестезно преплитащи се в един колкото незабравим, толкова по човешки осезаем и съпреживяем образ.

10. Χριστακούδη, Φ. Η βουλγάρικη ποίηση 1945-1955. Δυναμική, ιδέες, προβλήματα. Ο ΒΑΛΕΡΙ ΠΕΤΡΟΒ. –In: *Mare Ponticum* 6/2017, p. 71-75.

Ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός είναι ένα стил ρεαλισμού που αναπτύχθηκε στη Σοβιετική Ένωση και αναδείχθηκε σε κυρίαρχο стил σε διάφορες άλλες σοσιαλιστικές χώρες. Ο όρος σοσιαλιστικός ρεαλισμός εισήχθη το 1932 στη ΕΣΣΔ και η εφαρμογή του γίνεται παράλληλα με την εμφάνιση της Κοινής Ένωσης Σοβιετικών Συγγραφέων. Θεωρείται ότι χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στην εφημερίδα «*Литературная газета*» («Λογοτεχνική εφημερίδα») στις 23 Μαΐου 1932. Η τύχη της βουλγάρικης λογοτεχνίας μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο έντονα σημειώνεται από τις πολιτικές αλλαγές που ακολουθούν την 9 Σεπτεμβρίου 1944 (η μέρα της απελευθέρωσης της Βουλγαρίας από το ναζιστικό καθεστώς) όπως και από τις απαιτήσεις του σοσιαλιστικού ρεαλισμού. Η περίοδος μετά το 1945 είναι άκρως αμφιλεγόμενη στη σύγχρονη βουλγάρικη φιλολογική επιστήμη. Σ' αυτή την εποχή παράλληλα με τους καινούργιους μηχανισμούς κρατικής εξουσίας επιβάλλονται νέα θέματα, συνδεδεμένα με τις νέες συνθήκες της σοσιαλιστικής κοινωνίας που έχουν επιρεαστεί έντονα από τον ήδη αναφερόμενο стил ρεαλισμού. Στη διάρκεια αυτής της πρώτης μεταπολεμικής δεκαετίας γράφουν τα έργα τους οι μεγάλοι αφηγητές της σύγχρονης βουλγάρικης λογοτεχνίας - ο Ντιμίταρ Ντίμοβ (1909-1966), ο Ντιμίταρ Τάλεβ (1898-1966) και ο Εμιλιάν Στάνεβ (1907-

1979). Η δεκαετία 1945-1955 συνδέεται με μία αληθινή ακμή του βουλγαρικού μυθιστορήματος και οι критικοί λογοτεχνίας μιλάνε για «την πλημμυρίδα ένος καινούργιου κύμα μυθιστορήματος». Μεταξύ των πιο διάσημων ποιητών είναι ο Βεσελίν Χάνтσεβ (1919-1966), ο Βαλέρι Петρόв (1920-2014), ο Αλεксάνтар Гέροβ (1919-1997), η Μπλάγα Ντιμιτρόβα (1922-2003).

Българска поезия 1945-1955. Динамика, идеи, проблеми. Валери Петров.

Социалистическия реализъм е художествен стил на литературния реализъм с политическа насоченост за насърчаване и задълбочаване на идеите на социализма и комунизма. Още през 1918 г. по инициатива на Ленин се разработва план за „монументална пропаганда“, чиято цел е разпространение на комунистическата идеология. Важно място в него заема изкуството, на което е отредена обслужваща партийните цели роля. Самият термин *социалистически реализъм* е въведен през 1932 г. в СССР и употребата му върви успоредно с появата на общ Съюз на съветските писатели. Съдбата на българската литература след Втората световна е силно маркирана от политическите промени след 9 септември 1944, както и от изискванията на литературния реализъм. Времето след 1945 е силно дискусивно в съвременното българско литературознание. Успоредно с новите държавно-властови механизми се налагат нови теми, свързани с новите условия на социалистическото общество, държава и изкуство, повлияни от вече анализирания дискурс на социалистическия реализъм. През този начален следвоенен период написват своите големи романи Димитър Талев, Димитър Димов и Емилиян Станев. Десетилетието между 1945-1955 е свързано с един истински разцвет на българския роман и критиците дори говорят за „приливите на една романна „вълна“. Сред най-известните поети са Веселин Ханчев, Валери Петров, Александър Геров и Блага Димитрова. Статията проследява основни аспекти от биографията и творчеството на знаменития български интелектуалец и творец.

11. Христакуди, Ф. „Големи“ ли са „малките“ литератури – етюди върху поезията на Еста Цингану (Гърция) и Тумас Транстрьомер (Швеция). – В: Надмощие и приспособяване (съст. Н. Александрова, Д. Атанасова). София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2017, с. 125-133.

Статията се опитва да отговори на въпроса има ли „малки“ в литературата и могат ли всъщност да бъдат „големи“ малките литератури? Считаме въпросът за реторичен. Разбира се, не е достатъчно да кажем - да, могат. Като маргинални географски граници на Европа и Балканският, и Скандинавският полуострови имат привилегията да бъдат част от цялото, но и посвоему да се отличат от него. Опитът да бъдат сближени Еста Цингану (1960) и Тумас Транстрьомер (1931-2015) - двама толкова различни във възрастовата си, географска, полова принадлежност, творчески статут и популярност поети на XX и XXI в. - и все пак убеждението ми, че в света на морфологията на идеите това не е неуместно, а напротив успешно начинание, е факт. Остава да вярваме, че „духът на полуостровите“ е този, който имитира, но и мощно генерира различия, и че в напреженията между стереотипите за Севера и Юга може да се (от)крие повече близост отколкото различие.

We often ask ourselves whether there are “small” ones in literature and how “big” can “small literatures” actually be? I think the question is rhetorical. Of course, it is not enough to

say – “yes, they can be”. As marginal borders for Europe both the Balkan and the Scandinavian Peninsula have the privilege to be part of the whole, but also each of them in their own way to differ from it. The attempt to bring close together and compare two authors from the 20th and the 21st c. such as Esta Tsinganou (1960) and Tomas Gösta Tranströmer (1931-2015) - so different in their age, geographical and gender affinity, in their popularity and literary status - may seem random; however, my inner persuasion that in the world of the morphology of ideas this is not an inappropriate, but, on the contrary, a very successful and indicative undertaking, is a fact. It is up to us now to believe it or not that “*the spirit of peninsulas*” is the one that imitates, but that also powerfully generates differences and - finally - in the tensions between the stereotypes for the North and the South we can discover more proximity than discrepancies.

12. Christakoudy, F. Formalistic Markers of the ‘Modern’ in Greek Poetry: a Retrospective from the Point of View of Literary History. –In: Colloquia Comparativa Litterarum, 4/2018 c. 96-104.

Defining Greek Modernism proves to be a difficult task. It can be said that trying to outline its boundaries raises more questions than provides us with answers, because it somehow resists homogeneous and pure categorisations. Through analysis of verse building we shall try to give a formal answer to the question of what is ‘modern’ for Neo-Greek literature and how, in fact, poetry becomes ‘modern’. As far as the measured speech is concerned, this argument can be easily solved by opting to examine the verse building techniques (versification, rhythmic steps, rhymes, tropes, etc.) and especially the presence of the free verse as a marker of emancipation from the iambic verse of fifteen syllables, emblematic for the Greek folk-song tradition and known also as decapentasyllabic verse. The occurring changes in metric structures are both a complex and a long process that gave its most mature fruit in the works of the 1930s generation (G. Seferis, O. Elytis, I. Ritsos, etc.). However, it turns out that these changes could not possibly be considered as the only leading indicator of modernity, perhaps once again because Greek poetry remained firmly rooted in the local tradition of artistic conventions (which can be seen as a general projection of the spiritual impulses dominating the Balkan peninsula) and metamorphoses encompassed the literary body at a somewhat conservative pace. Keywords: Greek Modernism; Neo-Greek poetry; the Greek folk-song iambic verse of fifteen syllables (decapentasyllabic verse); from freed to free verse (the poetic works of the 1880s generation, K. Hadzopoulos, C. P. Cavafy, K. Karyotakis, G. Seferis)

Формалистични маркери на модерното в гръцката поезия – литературно-исторически екскурс

Гръцкият модернизъм и неговото дефиниране се оказват нелека задача. Може да се каже, че опитът да се очертаят границите му поражда повече въпроси, отколкото отговори; той някак определено се съпротивлява на хомогенните и чисти категоризации. Чрез анализа на стиховото изграждане ще се опита да дадем формален отговор на въпроса какво е модерно за гръцката поезия и по какъв начин всъщност поезията става модерна. По отношение на мерената реч за някои изследователи този спор може да бъде лесно разрешен, ако заложим на нейната функционална натовареност и търсим в техниката на стиха (стихосложение, ритмични стъпки, рими, тропи и т.н.) и най-вече в присъствието на свободния стих белег за еманципиране от емблематичния за гръцката народно-песенна традиция ямбичен петнайсетричков стих. Настъпващите промени в метричните структури са сложен и дълъг процес, който дава най-зрелия си плод в

произведенията на поколението творци от 30-те години на ХХ в. (Г. Сеферис, О. Елитис, Я. Рицос и др). Тези промени обаче не биха могли да осигурят всички отговори и да бъдат единственият водещ маркер за модерност, може би още веднъж поради факта, че гръцката поезия по балкански остава твърдо вкоренена в местната традиция и метаморфозите обхващат литературното тяло с някак консервативно темпо.

13. Христакуди, Ф. Преводна българска поезия на страниците на съвременни гръцки издания. –В: (Не)сравнимото в европейските литератури (ред. Р. Бейлери, Ф. Христакуди). София, УИ„Св. Климент Охридски“, 2018, с. 127-137.

Статията изследва проблемите на рецепцията и превода на българска литература в Гърция. Особено що се касае до съвременния им период на развитие след Втората световна война, те са подробно и изчерпателно разгледани от М. Нихорити в нейното изследване „Българо-гръцки литературни взаимоотношения след Втората световна война до 2000 г.“. Българската поезия и проза след Втората световна война са последователно представени в различни гръцки издания, като особено важно е антологичното представяне на българската поезия. Към представените от Нихорити данни добавяме информация за последната голяма антология, посветена на балканска поезия, „Хемус – антология на балканската поезия“, която излиза през 2006 г. успоредно на седем балкански езика и цели да запознае всяка една от страните (България, Албания, Босна и Херцеговина, Гърция, бивша югославска република Македония, Румъния, Сърбия и Черна гора) с богатото поетично наследство на съседните ѝ държави, като стремежът е да се създадат предпоставки за по-добро общуване между тях. Статията представя преводаческата дейност на Мария Думба, която макар и за момента не толкова голяма по-обем е значима, защото запълва една съвсем нова преводаческа ниша, представяйки съвременни български поетеси на гръцкия читател. Сред предпочитаните от нея авторки са Аксиния Михайлова, Людмила Балабанова, Кристин Димитрова, Станка Пенчева, Радосвета Аврамова, Керана Ангелова. Превежда също така творби и на класически авторки като Ел. Багряна и Б. Димитрова, а сред последните ѝ преводи е стихотворението на Иван Христов „Бдин XIV“.

Translated Bulgarian poetry on the pages of contemporary Greek editions

The problems of reception and translation of Bulgarian literature in Greece, especially as regards their contemporary period of development after the Second World War, are thoroughly and comprehensively addressed by M. Nihoriti in her study “Bulgarian-Greek Literary Relationships after the Second World War until the year of 2000”. Without intending to present in detail all the aspects of interconnection and interaction along the chain author-translator-work (translation)-recipient, the article “The reception and translation of contemporary Bulgarian poetry in Greece” is a contribution to the state of bibliography data with regards to poetry translation from Bulgarian into Greek after the year of 2000. Bulgarian poetry and prose after the Second World War are consistently presented in various Greek editions - among them the anthologies of Bulgarian poetry are of particular importance. The last major anthology of Balkan poetry, “Hemus - An Anthology of Balkan Poetry” (2006), was published parallelly in seven Balkan languages and aims to acquaint each of the countries (Bulgaria, Albania, Bosnia and Herzegovina, Greece, the Former Yugoslav Republic of Macedonia, Romania, Serbia and Montenegro) with the rich poetic heritage of its neighboring countries. The translation work of the philologist-translator Maria Dhoumba, although not so extensive in numbers, is significant

because it fills a brandnew niche, presenting modern Bulgarian poets to the Greek reader (such as Axinia Mihaylova, Lyudmila Balabanova, Kristin Dimitrova, Stanka Pencheva, Radosveta Avramova, Kerana Angelova, Ivan Hristov).

14. Христакуди, Ф. Гръцките фолклорни сватбени песни в колекцията на Клод Шарл Фориел. –В: Български и румънски – балкански отпечатък в славянското и романското наследство. Сборник в чест на 65-годишния юбилей на проф. д-р Василка Алексова (ред. Д. Младенова). София, УИ „Св. Кл. Охридски“, 2018, с. 59-67.

Народните песни принадлежат на устното творчество, което означава, че биват създавани и възпроизвеждани според правила, различни от тези на писменото слово. В своята „История на новогръцката литература“ К. Димарас справедливо отбелязва, че когато говорим за народната песен, не трябва да забравяме, че става дума именно за *песен* (в основата на корена на думата е глаголят «τραγουδῶ», гр. ‘пея’) и осъжда изкуственото делене на слово и музика. Съчетала стихотворното и музикалното начало, гръцката народна песен е хранилище на колективна памет, което през 19 в. повлияните от идеалите на Романтизма изследователи от цяла Европа изучават с любов и вестина. В това многовековно народно-песенно творчество е запазен и развит говоримият език димотики, станал основа през първите десетилетия на 19 в. чрез творчеството на авторите от Йонийската литературна школа за изграждането на новогръцката литература.

Огромната заслуга за представянето на съкровищницата от гръцки народни умотворения в Европа през 19 в. принадлежи на французина Клод Шарл Фориел (Claude Charles Fauriel) (1772-1844), който въпреки че никога лично не е посетил страната, воден от огромната си любов към нейното минало и народ, превежда на френски колекцията си от гръцки народни песни и ги издава през 1824-1825 г. в два тома със заглавие „Народни песни на съвременна Гърция“ («Chants populaires de la Grèce moderne»). Двата сборника оказват изключително въздействие върху развитието както на гръцкия езиков въпрос, така и на художественото слово, демонстрирайки творческо-съзидателния потенциал на димотики, като същевременно показват високите духовни постижения на народ, развивал се в сложните условия на национално робство. В статията са направени и преводи на няколко от сватбените песни, включени в сборника на Фориел.

Greek wedding folk songs in Claude Charles Forriell's collection

Folk songs belong to oral art, which means they are created and reproduced according to rules different from those of written texts. The tremendous merit for the presentation of the Greek folk song patrimony in Europe during the 19th c. belongs to Claude Charles Fauriel (1772-1844), who although never personally visited Greece, led by his enormous love for her past and nation, translated in French his vast collection of Greek folk songs and published them in 1824-1825 in two volumes titled “Greek folk songs from modern Greece”(«Chants populaires de la Grèce moderne»). Wedding folk songs are a precious gemstone in this collection. The current article provides translations for some of the wedding folk songs, included in Fauriel's volume.

15. Христакуди, Ф. Символизмът и новогръцката поезия от края на XIX и началото на XX в. София, Ни плюс, 2020 (186 с.).

В изследването „Символизмът и новогръцката поезия от края на XIX и началото на XX в.“ се изяснява обликът на поетичния език и гръцката лирика в края на XIX и първите десетилетия на XX в., акцентира се върху преплитането на традицията с модерните литературни форми и културно-естетическите трансформации при възприемането на европейските образци. Богатството от художествени явления в тази епоха предоставя необходимата база за обобщения върху модерната гръцка лирика. Важна задача е и проследяването на креативните импулси и въздействия в изследвания период, както и тяхната оригинална рецепция на гръцка почва.

Разкриването чертите на творчеството на главните участници на литературната сцена в Гърция от края на XIX и началото на XX в. безспорно запълва празни ниши в съвременната балканистика. Поставянето на гръцките акценти, багри и нюанси в богатата панорама на естетическото битие на Балканите обогатява съвременните размисли за ролята на „периферните“ балкански култури за континенталния идентитет на Европа – едно особено перспективно и развиващо се изследователско поле.

В хода на изложението се представят специфичните социално-политически условия в Гърция, културният климат и заслугите на димотицизма за полагане основите на новия духовен живот, за разпространението и утвърждаването на модерните литературно-естетически движения. В обсега на вниманието са преди всичко краят на деветнадесетия и първите десетилетия на двадесетия век – т. е. символистичната поезия „под тежката сянка на Паламас“ (К. Хадзопулос, Й. Грипарис, Л. Порфирас, М. Малакасис) или т. нар. поетично поколение от 90-те години на XIX в. То споделя особеностите на европейския символистичен канон. Анализирани са и специфичният за гръцката литература феномен на поезията на К. П. Кавафис.

Дебютът на символизма във Франция и Гърция е почти успореден, като следва да се има предвид, че първите опити на Стефанос Стефано (1868-1944) да представи новото поетично кредо пред гръцката общественост не са толкова успешни. През 1895 г. са публикувани първите преводи на Бодлер, направени от Никос Епископопулос (1874-1944). Следващата решаваща стъпка в прилагането на символизма в сферата на гръцката литература е издаването на литературното списание *Техни* (1898-1899) от Константинос Хадзопулос (1868-1920) и публикуването през 1899 г. на стихотворението „Привети към Зорницата“, написано от Костис Паламас (1859-1943).

Картината на модерната гръцка поезия би била непълна, ако не се разкрие активната позиция на много творци срещу традиционализма. Гръцките поети реципирали не само поезията на Бодлер, Маларме и Верлен, те са привлечени и от Жюл Лафорг (1860-1887) и белгиеца Морис Метерлинк (1862-1949). Идеите за „чиста поезия“ (*poésie pure*) и „изкуство за самото изкуство“ (*ars gratia artis*) са приети достатъчно радушно, за да се стигне до основаването на литературните списания „Техни“ и „Дионисос“ (1901-1902), разпространяващи новите възгледи. И двете издания воюват срещу „старото“ и защитават „новото“ и „модерното“. Оценено като цяло, въздействието на символизма върху гръцката поезия е безспорно плодотворно, защото без да губи гръцкия си характер, тя се обогатява с употребата на свободния стих, става по-музикална и философски извисена. Не след дълго насмешките и враждебността, с които старото поколение посрещало символизма, отстъпват място на мълчаливо приемане, а след това и на възхищение.

Важно е да се осъзнае, че гръцкият модел на символизма притежава своята **локална специфика**, породена от необходимостта за интегриране на чуждата традиция в схемата на една култура с многовековна съдба и ярък индивидуален колорит. Така

въпреки ентузиазма на младите хора, гръцките поети от „края на века“ никога не стават символисти в пълния смисъл на думата, а възприемат главно стилистичните техники от френските и немските модели. Доминиращите интелектуално-емоционални импулси на това творчество продължават да са вдъхновени от един пантеистичен витализъм и преклонение пред очарованието на битието, маркирали гръцкия духовен живот още в зората на неговото развитие, които следва да търсим и в дълбоките корени на античната традиция. Специфично балканското (и по-конкретно гръцкото) звучене на модернистичния поетичен модел от края на XIX в. дължим, разбира се, на множество фактори – сред тях наред с особеностите на общественно-политическата и културната ситуация в Гърция се нареждат и спецификите на творческата менталност на авторите, запазили силна връзка със собствената си идентичност, със синевата и слънцето на Егея. Представени са множество авторски преводи на поетични творби, представителни за творчеството на първото символистично поколение.

Symbolism and Modern Greek Poetry from the End of the XIX and the Beginning of the XX Century

The book “Symbolism and Modern Greek Poetry from the End of the Nineteenth and the Beginning of the Twentieth Century” explores the poetic language of Greek poetry in the late nineteenth and the first decades of the twentieth century, putting an emphasis on the intertwining of tradition with modern literary forms and the cultural and aesthetic transformations in the adoption of European models. The abundance of artistic phenomena in this period provides the necessary basis for conclusions about modern Greek poetry. An important task is also the tracking of the creative impulses and influences during the examined period, as well as their original reception on Greek soil.

The introduction to the work of the main poet writers on the literary scene in Greece from the end of the XIX and the beginning of the XX century undoubtedly fills empty niches in modern Balkan studies. Outlining the Greek accents, colours and nuances in the rich panorama of the aesthetic phenomena, taking place on the Balkans, enriches the contemporary awareness about the role of the “peripheral” Balkan cultures and their rapport with continental Europe, a particularly promising field of research.

The research presents the specific socio-political conditions in Greece, the cultural climate and the achievements of the demotic movement for laying the foundations of a new spiritual life, enabling the spread and establishment of modern literary and aesthetic movements. The focus of the study is primarily on the end of the nineteenth and the first decades of the twentieth century - that is, on the symbolist poetry “under the heavy shadow of Palamas” (K. Hadzopoulos, J. Gryparis, L. Porfyras, M. Malakasis), or the so-called 1890s poetic generation. It shares the features of the European symbolist canon. The specific to the Greek literature phenomenon of C.P. Cavafy’s poetry is also analyzed.

The debut of symbolism in France and Greece is almost parallel. The first attempts of Stephanos Stephanou (1868-1944) to present the new poetic credo to the Greek public are not so successful though. In the year of 1895 the first translations of Baudelaire made by Nikos Episkopopoulos (1874-1944) are published. The next decisive step in the implementation of symbolism in the sphere of Greek literature is the publication of the literary magazine “Techni” (1898-1899) by Konstantinos Hadzopoulos (1868-1920) and the publication in 1899 of the poem “Greetings to the dawn” written by Kostis Palamas (1859-1943).

The picture of modern Greek poetry would be incomplete if the active position of many artists against traditionalism was not revealed. The Greek poets are attracted not only by the poems of Baudelaire, Mallarmé and Verlaine, but also by Jules Laforgue (1860-1887) and the Belgian Maurice Maeterlinck (1862-1949). The ideas of “poésie pure” and “art for art’s sake”

(ars gratia artis) were accepted enthusiastically enough to lead to the founding of the literary magazines, “Techni” and “Dionysos” (1901-1902) making popular the new views. Both editions fight the “old” and defend the “new” and “the modern”. The overall impact of symbolism on Greek poetry is undeniably fruitful, because without losing its Greek character, it is enriched by the use of free verse, becoming more musical and philosophically elevated. The ridicule and hostility, with which the old generation met symbolism, soon gave way to tacit acceptance and then to admiration.

It is important to realize that the Greek model of symbolism has its own local specificity, created by the need to integrate the foreign tradition into the scheme of a culture with a centuries-old history and vivid individual color. Thus, despite the enthusiasm of young people, Greek poets from the “end of the century” never become symbolists in the full sense of the word, but mainly adopted the stylistic techniques of the French and the German models. The dominant intellectual-emotional impulses of this work continue to be inspired by a pantheistic vitalism and worship of the beauty of nature, which we also encounter in the deep roots of ancient tradition. The specific Balkan (and in particular Greek) sounding of the modernist poetic model from the late nineteenth century is due, of course, to many factors. Among them are the peculiarities of the Greek socio-political and cultural background along with the aspects of the creative mentality of the authors who have maintained a strong connection with their own identity, with the blue and the sun of the Aegean. A number of translations of poetic works, representative of the work of the first symbolic generation, are presented.

16. Христакуди, Ф. Проблеми на гръцкия литературен развой 1880-1930 (етюди върху новогръцката поезия). София, Ни плюс, 2020 (255 с.).

Идентичността на един народ се определя от неговата традиция, култура, история, език, мироглед и др. В този смисъл гръцката идентичност се явява не само гръцка, а принадлежи и на целия свят в качеството си на извор, захранвал хилядолетия наред потоците на световната хуманитаристика чрез наследството на класическата древност, а по-късно и чрез византийското християнско Средновековие. Така по стечение на историческите обстоятелства постиженията на тази многовековна култура се оказват първичен източник и за съвременната духовна история на човечеството.

Една от целите на настоящия труд е да покаже конкретно не само литературния развой най-вече на гръцката поезия в периода 1880-1930 г., но и да анализира как той се взаимопрониква с оформянето на матрицата на гръцката идентичност в по-ново време. Чрез направеното литературно изследване се опитваме да изясним същината на разнопосочните процеси, диктуващи литературната продукция съответно в последните десетилетия на XIX в. и в първите десетилетия на XX в., т. е. от момента, в който гръцката поезия става готова да приеме първата модернизационна вълна чрез творчеството на поетите от поколението на 80-те години на XIX в. до достигането на една относителна зрялост в усвояването на идеите на модернизма през 20-те години на XX в., трасирали впоследствие пътя на издигането на гръцката литература до зенита на международната известност чрез творчеството на авторите от поколението на 30-те години на XX в. Смятаме, че периодът 1880-1930 притежава една особена компактност именно поради тъждествеността си едновременно с идеите и на модернизацията, и на модернизма, последният, свързан най-вече с поетичния символизъм. Изследването се стреми към съпоставително проучване на една многостранна проблематика, предопределена от активизиращия се естетико-философски диалог на гръцката литература с европейското изкуство, което води до трансформации в националните модели на

мислене, но същевременно откроява и духовния континуитет, филтриращ външните литературни въздействия. Прегледът на историческите, социокултурни и философски измерения на символизма в гръцката поезия от края на XIX до първите десетилетия на XX в. и литературната реализация на няколко поколения поети като поколението от 80-те години на XIX в. и К. Паламас, поколението от 90-те години на XIX в. с К. Хадзопулос, Л. Порфирас и др., поколението поети от 20-те години на XX в., към което принадлежи К. Кариотакис, на техните литературно-естетически платформи и манифести са сред осъществяваните цели на труда.

Едва два века за първи път открива очарованието на целенасочено безделното бродене (както и да звучи предложението оксиморон), а в глобалното утвърждаване на космополитните нагласи се оглежда изцяло новата психология на модерната епоха. Чрез мечтани пътешествия до Владивосток и Африка, до Париж и Кайро, до Бриндизи, Александрия, Порт Саид, Фамагуста и други космополитни градове, осъществявани от гръцките поети от 20-те години на XX в. понякога в реално време, а понякога в уединението на кабинетите им или сред шумни компании в популярните атински кафенета, проследяваме съдбата на гръцката поезия от междувоенния период, който е по-малко познат в българска литературна среда. Поколението от 20-те години на XX в. влиза в своеобразен диалог с процесите на културна модернизация, обхващали цяла Европа в този период, които трайно променят разбирането, усещането и значението на много от утвърдените понятия.

Чрез настоящия труд показваме заслугите на поколението от 20-те години на XX в. (или на т. нар. поети космополити) за утвърждаването на една извъннационална рамка на поетичния дискурс, който чрез образния си инструментариум, тематика и лирически внушения става носител на висок хуманизъм, като същевременно влиза в активен диалог с достиженията на европейското изкуство. Създаваната от първите междувоенни творци лирика следва, но и творчески интерпретира чуждите модели, така че да снабди авторите от 30-те години на XX в. със съзидателния ресурс, необходим за постигнето на онзи същностен творчески синтез, чрез който съвременната гръцка литература ще се досегне до международно признание посредством сътвореното от Сеферис, Елитис, Рицос, Ембиркос и др.

Гладът за история на целия XX в. неусетно се е превърнал и в глад за идентичности. В този смисъл ролята на гръцката поезия, създавана на прелома и в първите десетилетия на XX в., нараства, когато освен през призмата на духовен ориентир я разглеждаме и като носител на историческа памет (защото според Сеферис „една част от миналото остава винаги жива“), но и като координатна система за определяне на идентичността.

На фона на тези разсъждения и в края на труда се питама има ли „малки“ в литературата и могат ли всъщност да бъдат „големи“ малките литератури? Мисля, че въпросът е реторичен. Остава да вярваме, че „духът на полуостровите“ е този, който имитира, но и мощно генерира различия, и че в напреженията между стереотипите за Севера и Юга, Изтока и Запада може да се (от)крие повече близост отколкото различие. Пътуването през последните десетилетия на XIX в. и първите три десетилетия на XX в. от историята на гръцката литература ни сблъскват с активен диалог между минало и настояще, традиции и иновации, със засилен вкус към новото, изненадващото, модерното, но и с уважение към историческата памет и наследство. В това пътуване и диалог изкрystalизира и автентичната основа на съвременната гръцка култура, литература, език, която комуникира идейно и географски съвсем в духа на философските концепции на космополитизма с различните посоки на географския компас – Север, Изток, Запад, Юг, вдъхновена от усещането за онзи морален

универсализъм, който отеква още в строфите на античната трагедия „Антигона“ на Софокъл: „Много са чудните неща, но човекът е пръв сред тях“.

Представени са множество авторски преводи на поетични творби, представителни за творчеството на поетите космополити от 20-те години на XX в. Разгледана е също в отделна глава връзката между литературата, модернизма и езиковия въпрос, оставил траен отпечатък върху гръцкия обществен живот в продължение на почти век и половина.

Problems of Greek Literary Development 1880-1930 (Studies on Modern Greek Poetry)

The identity of a nation is determined by its tradition, culture, history, language, worldview, etc. In this sense, the Greek identity is not only Greek, but also belongs to the whole world as a source, which has fed throughout the centuries the ‘stream’ of world humanities by means of the heritage of the classical Antiquity, and later that one of the Byzantine Christian Middle Ages. Thus, due to the historical circumstances, the achievements of this centuries-old culture prove to be the primary source for the modern spiritual history of the mankind.

One of the aims of the present work is to show not only the literary development of Greek poetry from 1880-1930, but also to analyze how it interpenetrates with the formation of the matrix of Greek identity in recent times. Through our literary research we are trying to clarify the essence of the various processes that dictate literary production in the last decades of the XIX century and in the first decades of the XX century, that is, from the moment when Greek poetry became ready to accept the first modernization wave through the work of the poets from the 1880s generation to the attainment of a relative maturity in mastering the ideas of modernism in the 1920s, which subsequently traced the path for the rise of Greek literature to the zenith of international fame through the creations of the authors from the 1930s generation. We believe that the period 1880-1930 possesses a particular homogeneity, precisely because of being identical both with the notions of modernization and modernism, the latter related mainly to poetic symbolism. The study seeks to make a comparative analysis of a multifaceted problematics, predetermined by the intensifying aesthetic and philosophical dialogue of Greek literature with European art, which leads to transformations in the national patterns of thinking, but at the same time highlights the spiritual continuity, filtering the external literary influences. A review of the historical, socio-cultural and philosophical dimensions of symbolism in Greek poetry from the late 19th to the early decades of the 20th century and the literary realization of several poetic generations such as the generation of the 1880s and K. Palamas, the generation of 1890s with K. Hadzopoulos, L. Porfyras and others, the 1920s poetic generation, to which K. Karyotakis belongs, the analysis of their literary and aesthetic platforms and manifestos are among the accomplished goals of the work.

It is only the twentieth century that discovered for the first time the fascination of the purposefully idle wandering (no matter how the suggested oxymoron sounds), whereas in the global affirmation of cosmopolitan attitudes a whole new psychology related to the modern age is being reflected. By means of dream trips to Vladivostok and Africa, to Paris and Cairo, to Brindisi, Alexandria, Port Said, Famagusta and other cosmopolitan cities carried out by the Greek poets from the 1920s, sometimes in real time and sometimes in the seclusion of their homes or amidst noisy companies in the popular Athens’ cafes, we trace the fate of Greek poetry from the interwar period, which is less well known to the Bulgarian literary audience. The 1920s poetic generation entered into a one of its kind dialogue with the processes of cultural modernization that spread across Europe during this period and permanently changed the understanding, feeling and meaning of many of the established concepts.

In our study we show the merits of the 1920s poetic generation (or the so-called cosmopolitan poets) for the establishment of an international framework for the poetic discourse. Through its imagery, the subject matter and lyrical suggestions, the 1920s poetry bears the marks of high humanism, while in the meantime it becomes engaged in an active dialogue with the achievements of European art. The poetry, created by the first interwar artists, follows, but also creatively interprets foreign models so as to supply the 1930s authors with the inspirational resource necessary to achieve an essential art synthesis. This is how contemporary Greek literature gained international recognition with writers such as Seferis, Elytis, Ritsos, Embirikos, etc.

The hunger for history of the entire twentieth century has also unnoticedly become a hunger for identities. In this sense, the role of Greek poetry, created at the turn and in the first decades of the twentieth century, grows when, except through the prism of a spiritual landmark, we view it as a carrier of historical memory (because according to Seferis “a part of the past is always alive”), but also as a coordinate system for defining identity.

Keeping these thoughts in the background, we still have to ask ourselves whether there are “small” ones in literature and how “big” can “small literatures” actually be? I think the question is rhetorical. Of course, it is not enough to say - “yes, they can be”. As marginal border for Europe the Balkan peninsula has the privilege of representing a part of the whole of European literature, while differing in its own way. We choose to describe the creative potential of the Balkan peninsula with the term *‘the spirit of peninsulas’*. This spirit generates similarities, but it is also related to existing differences with the European literary models. Finally, though the way we saw this spirit manifested in the work of Greek poets, it can be concluded that in the clashes of the stereotypes for “the North” and “the South”, “the East” and “the West” we can discover a basis for more proximity than differences. Travelling in the last decades of 19th century and the first three decades of the 20th century from the history of Greek literature confronts us with an active dialogue between the past and the present, between traditions and innovations, with an increased taste for the new, the surprising, the modern, but also with respect for the historical memory and the historical heritage. In this journey and in this dialogue crystallizes the authentic basis of contemporary Greek culture, literature, language, which communicate both ideologically and geographically in the spirit of the philosophical concepts of cosmopolitanism with the different directions of the geographical compass - North, East, West, South, inspired by a sense of moral universalism that sounds in Sophocles’ verses from the ancient tragedy of “Antigone”: “There are many wonderful things, but the human being is first among them”.

A number of translations of poetic works, representative of the work of the 1920s symbolic generation, are presented. The book also examines in a separate chapter the connection between literature, modernism and the linguistic issue that has left a lasting imprint on Greek social life for almost a century and a half.